

Mer lokalt ansvar

Resolusjon vedtatt på årsmøtet 18. januar 2026

Innledning

Troms Høyre mener tiden er inne for helhetlig reform som sikrer alle innbyggere likeverdige tjenestetilbud på tvers av kommunegrenser og samtidig gir kommunene reelt selvstyre, økonomisk frihet og styrket lokaldemokrati.

At alle norske borgere har de samme rettighetene betyr ikke nødvendigvis at alle har krav på nøyaktig like tjenester. Troms Høyre har tillit til at lokale folkevalgte og kommunene selv kan finne de beste lokale løsningene på en rekke områder. For at det skal være mulig må den statlige detaljstyringen reduseres kraftig.

Det er ikke mulig å nå målene om likeverdige, gode og effektive tjenester og styrket lokaldemokrati innenfor rammen av dagens kommunestruktur. Selv om man lykkes med å dempe regelpresset mot kommunene vil det fortsatt være behov for statlig styring på en rekke områder, blant annet på grunn av forpliktelser som følger av EØS-avtalen og internasjonale menneskerettigheter.

Kommunene sliter med å håndtere oppgaver som krever spesialiserte og tverrfaglige fagmiljøer, slik som barnevern, rus og psykiatri, hvor feil kan gå ut over de som trenger kommunen aller mest. Også arealplanlegging utgjør en stor utfordring, hvor feil eller uenighet med statsforvalteren fører til utdaterte planer, innsigelser, meklingsprosesser, stort behov for å innvilge dispensasjoner, klageprosesser og stadig nye runder med saksbehandling. Disse utfordringene vil ikke forsvinne selv om man lykkes med å redusere regelpresset og den statlige styringen betydelig.

Generalistkommuneprinsippet innebærer at samtlige kommuner som regel skal ha samme ansvar og oppgaver. Kombinasjonen av stadig økt spesialisering i samfunnet, kvalifikasjonskrav og -forventinger på ulike fagområder og mange små kommuner som sliter med å rekruttere riktig og nok kompetanse, er en alvorlig utfordring som må løses med politikk. Kommunene må enten være store nok til å kunne løse oppgavene selv, inngå formaliserte samarbeid med andre kommuner for å løse oppgavene i fellesskap eller flytte ansvaret for enkelte oppgaver til andre kommuner.

Høyre foreslår en kombinasjon mellom struktur- og oppgavereform, hvor målet er at alle kommuner skal være i stand til å levere tjenestene som innbyggere har krav på. Samtidig mener Troms Høyre at generalistkommuneprinsippet må vike, inntil dette målet er nådd. Det vil for eksempel kunne innebære å åpne for å flytte enkelte oppgaver bort fra kommuner som ikke er i stand til å oppfylle sitt ansvar, til en større kommune i samme region. En slik løsning åpner for lokale tilpasninger og ivaretar prinsippene om rettssikkerhet og likeverdige tjenestetilbud.

Troms Høyre vil:

1. Styrk lokaldemokratiet og reduser statlig detaljstyring

- Arbeide for en reform som gir kommunene større frihet til å prioritere og organisere tjenester ut fra lokale behov.
- Begrense statsforvalterens innsigelsesrett og sikre at nye lovpålagte oppgaver alltid følges av tilstrekkelig finansiering.

- Utarbeide en systematisk oversikt over statlig regelpress og redusere detaljregulering til fordel for rammelovgivning.
- Innføre et lovråd som skal sikre uavhengig forhåndskontroll av lovforslag som berører kommesektoren, og at alle nye regler som innebærer statlig detaljstyring skal vedtas med solnedgangsklausuler, som innebærer at loven/forskriften automatisk opphører etter en viss tid, for å sikre at regelverket evalueres.

2. Gjennomfør en kommunereform for robuste og bærekraftige kommuner

- Arbeide for en nasjonal kommunereform med færre og mer robuste kommuner.
- Åpne for at generalistkommuneprinsipper må vike ved å innføre differensiert oppgavefordeling der det er nødvendig for å sikre likeverdige tjenestetilbud.
- Avvikle fylkeskommunen og overføre oppgavene til kommunene eller staten.

3. Legg til rette for innovasjon og lokal tilpasning

- Utvide forsøksloven og gi rom for frikommuneforsøk med mål om mindre regelstyring, mer innovasjon og bedre tjenester.

Mål

- Likeverdige og gode tjenester for alle innbyggere.
- Sterkere lokaldemokrati med reelt selvstyre.
- Effektive kommuner med tilstrekkelig kompetanse og økonomisk handlingsrom.